

משניות ע"ש הרבנית הצדקנית מרת חיה מושקא נ"ע זי"ע

אות ח'

מסכת חלה פרק א'

א,ט החלה והתרומה--חייבין עליהן מיתה וחומש, ואסורין לזרים; והן נכסי כוהן, ועולין באחד ומאה, וטעונין רחיצת ידיים והערב שמש, ואינן ניטלין מן הטהור על הטמא, אלא מן המוקף ומן הדבר הגמור. האומר כל גורני תרומה, וכל עיסתי חלה--לא אמר כלום: עד שישיר מקצת.

אות י'

מסכת יומא פרק ח'

ח,א יום הכיפורים אסור באכילה ובשתייה, וברחיצה ובסיכה, ובנעילת הסנדל ובתשיש המיטה. המלך והכלה ירחצו את פניהם, והחיה תנעול את הסנדל, דברי רבי אליעזר; וחכמים אוסרין. [ב] האוכל ביום הכיפורים ככותבת הגסה כמוה וכגרעניתה, והשותה במלוא לוגמיו--חייב. כל האוכלים מצטרפין לככותבת, וכל המשקין מצטרפין לכמלוא לוגמיו; האוכל והשותה, אינן מצטרפין.

ח,ב [ג] אכל ושתה בעלם אחד, אינו חייב אלא חטאת אחת; שגג ואכל ועשה מלאכה, חייב שתי חטאות. אכל אוכלים שאינן ראויין לאכילה, שמה משקין שאינן ראויין לשתייה, שמה ציר או מוריים--פטור. [ד] התינוקות, אין מענין אותן ביום הכיפורים; אבל מחנכין אותן קודם לשנה וקודם לשתיים, בשביל שיהו רגילין במצוות.

ח,ג [ה] עוברה שהריחה, מאכילין אותה עד שתשוב נפשה. חולה, מאכילין אותו על פי בקיים; ואם אין שם בקיים, מאכילין אותו על פי עצמו, עד שיאמר דיי.

ח,ד [ו] מי שאחזו בולמוס--מאכילין אותו אפילו דברים טמאים, עד שייאורו עיניו. מי שנשכו כלב שוטה, אין מאכילין אותו מחצר כבד שלו; רבי מתיא בן חרש מתיר. ועוד אמר רבי מתיא בן חרש, החושש בפיו, מטילין לתוכו סם בשבת--מפני שהוא ספק נפשות, וכל ספק נפשות דוחה את השבת.

ח,ה [ז] מי שנפלה עליו מפולת--ספק הוא שם ספק אינו שם, ספק חי ספק מת, ספק נוכרי ספק ישראל--מפקחין עליו. מצאוהו חי, מפקחין עליו; ואם מת, יניחוהו.

ח,ו [ח] חטאת ואשם ודאי מכפרין. מיתה ויום הכיפורים מכפרין עם התשובה. התשובה מכפרת על עבירות קלות, ועל עשה ועל לא תעשה; ועל החמורות היא תולה, עד שיבוא יום הכיפורים ויכפר.

א,א חמישה דברים חייבין בחלה--החיטים, והשעורים, והכוסמין, ושיבולת שועל, והשיפון. הרי אלו חייבין בחלה, ומצטרפין זה עם זה, ואסורין בחדש מלפני הפסח, ומלקצור מלפני העומר. ואם השרישו קודם לעומר, העומר מתירן; ואם לאו, אסורין עד שיבוא העומר הבא.

א,ב האוכל מהן כזית מצה בפסח, יצא ידי חובתו; כזית חמץ, חייב בהיכרת. נתערב אחד מהן בכל המינין, הרי זה עובר בפסח. הנודר מן הפת, ומן התבואה--אסור בהן, דברי רבי מאיר; וחכמים אומרים, הנודר מן הדגן, אינו אסור אלא מהן. וחייבין בחלה ובמעשרות

א,ג אלו חייבין בחלה, ופטורין מן המעשרות--הלקט, והשכחה, והפיאה, וההפקר, ומעשר ראשון שניטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שנפדו, ומותר העומר, והתבואה שלא הביאה שליש. רבי אלעזר אומר, אף התבואה שלא הביאה שליש, פטורה מן החלה.

א,ד אלו חייבין במעשרות, ופטורין מן החלה: האורז, והדוחן, והפרגין, והשומשמן, והקטניות, ופחות מחמשת רבעים בתבואה, והסופגנין, והדובשנין, והאסקריטין, וחלת המשרת, והמדומע--פטורין מן החלה.

א,ה עיסה שתחילתה סופגנין, וסופה סופגנין--פטורה מן החלה. תחילתה עיסה וסופה סופגנין, תחילתה סופגנין וסופה עיסה--חייבת בחלה. וכן הקנובקעות חייבות.

א,ו המעיסה--בית שמאי פוטרין, ובית הלל מחייבין; החליטה--בית שמאי מחייבין, ובית הלל פוטרין. חלות תודה ורקיקי נזיר--עשאן לעצמו, פטור; למכור בשוק, חייב.

א,ז נחתום שעשה שאור לחלק, חייב בחלה. וכן נשים שנתנו לנחתום לעשות להן שאור--אם אין בשל אחת מהן כשיעור, פטורה מן החלה.

א,ח עיסת הכלבים--בזמן שהרועים אוכלין ממנה--חייבת בחלה, ומערבין בה, ומשתתפין בה, ומברכין עליה, ומזמנין עליה, ונעשית ביום טוב, ויוצא בה אדם ידי חובתו בפסח; אם אין הרועים אוכלין ממנה--אינה חייבת בחלה, ואין מערבין בה, ואין משתתפין בה, ואין מברכין עליה, ואין מזמנין עליה, ואינה נעשית ביום טוב, ואין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. בין כך ובין כך, מיטמא טומאת אוכלין.

חז, ט] האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב--אין מספיקין בידו לעשות תשובה; אחטא, ויום הכיפורים מכפר--אין יום הכיפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום, יום הכיפורים מכפר; שבינו לבין חברו--אין יום הכיפורים מכפר, עד שירצה את חברו. את זו דרש רבי אלעזר בן עזריה, "מכול, חטאותיכם, לפני ה', תטהרו" (ויקרא טז, ל)--עבירות שבין אדם למקום, יום הכיפורים מכפר; שבינו לבין חברו--אין יום הכיפורים מכפר, עד שירצה את חברו. אמר רבי עקיבה, אשריכם ישראל, לפני מי אתם מיטהרין ומי מטהר אתכם--אביכם שבשמיים: שנאמר "וזרקתי עליכם מים טהורים, וטהרתם...". (יחזקאל לו, כה), ואומר "מקוה ישראל ה'" (ירמיהו יז, ג)--מה המקוה מטהר את הטמאים, אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

אות ה'

מסכת ברכות פרק ב'

בא, היה קורא בתורה, והגיע זמן המקרא--אם כיוון את ליבו, יצא; ואם לאו, לא יצא. ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב, ובאמצע שואל מפני היראה ומשיב, דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר, באמצע שואל מפני היראה ומשיב מפני הכבוד, ובפרקים שואל מפני הכבוד ומשיב שלום לכל אדם.

בב, אלו הן בין הפרקים--בין ברכה ראשונה לשנייה, ובין שנייה ל"שמע" (דברים ו, ד), ובין "שמע" ל"והיה, אם שמוע" (דברים יא, ג), בין "והיה, אם שמוע" ל"ויאמר" (במדבר טו, לז), בין "ויאמר" לאמת ויצבי. רבי יהודה אומר, בין "ויאמר" לאמת ויצבי לא יפסיק. אמר רבי יהושע בן קורחה, למה קדמה "שמע" ל"והיה, אם שמוע"--אלא כדי שיקבל עליו עול מלכות שמיים תחילה, ואחר כך יקבל עליו עול מצוות; "והיה, אם שמוע" ל"ויאמר"--ש"והיה, אם שמוע" נוהג ביום ובלילה, ו"ויאמר" אינו נוהג אלא ביום.

בג, הקורא את שמע ולא השמיע לאוזנו, יצא; רבי יוסי אומר, לא יצא. קרא ולא דיקדק באותותיה, רבי יוסי אומר, יצא; רבי יהודה אומר, לא יצא. הקורא למפרע, לא יצא. קרא וטעה, יחזור למקום שטעה.

בד, האומנין קורין בראש האילן או בראש הנדבך, מה שאינן רשאים לעשות כן בתפילה.

בה, חתן פטור מקרית שמע בלילה הראשון ועד מוצאי שבת, אם לא עשה מעשה. מעשה ברבן גמליאל שנשא, וקרא בלילה הראשון שנשא. אמרו לו, לא לימדתנו שחתן פטור מקרית שמע בלילה הראשון. אמר להם, איני שומע לכם לבטל ממני מלכות שמיים אפילו שעה אחת.

בו, רחץ בלילה הראשון שמתה אשתו. אמרו לו, לא לימדתנו שאביל אסור מלרחוץ. אמר להם, איני כשאר כל אדם, אסטניס אני.

בז, וכשמת טבי עבדו, קיבל עליו תנחומין. אמרו לו, לא לימדתנו שאין מקבלין תנחומין על העבדים. אמר להם, אין טבי עבדי כשאר כל העבדים, כשר היה.

בח, חתן--אם רצה לקרות את שמע בלילה הראשון, קורא. רבן שמעון בן גמליאל אומר, לא כל הרוצה ליטול את השם ייטול.

אות מ'

מסכת ברכות פרק א'

אא, מאימתי קורין את שמע בערבין: משעה שהכהנים נכנסין לאכול בתרומתן, עד סוף האשמורת הראשונה, דברי רבי אליעזר. וחכמים אומרין, עד חצות. רבן גמליאל אומר, עד שיעלה עמוד השחר.

אב, מעשה שבאו בניו מבית המשתה, ואמרו לו, לא קרינו את שמע. אמר להם, אם לא עלה עמוד השחר, מותרין אתם לקרות.

אג, ולא זו בלבד, אלא כל שאמרו חכמים עד חצות, מצותן עד שיעלה עמוד השחר. הקטר חלבים ואברים, מצותן עד שיעלה עמוד השחר; כל הנאכלים ליום אחד, מצותן עד שיעלה עמוד השחר.

אד, אם כן, למה אמרו חכמים עד חצות--אלא כדי להרחיק את האדם מן העבירה.

אה, [ב] מאימתי קורין את שמע בשחרים: משיכיר בין תכלת ללבן; רבי אליעזר אומר, בין תכלת לכרתן. עד הנץ החמה; רבי יהושע אומר, עד שלוש שעות, שכן דרך בני מלכים לעמוד בשלוש שעות. הקורא מכאן ואילך, לא הפסיד, כאדם שהוא קורא בתורה.

אז, [ג] בית שמאי אומרין, בערב כל אדם יטו ויקרו, ובבוקר יעמודו, שנאמר "בשוכבך ובקומך" (דברים ו, ז); דברים יא, ט). בית הלל אומרין, כל אדם קורין כדרך, שנאמר "ובלכתך בדרך" (דברים ו, ז); דברים יא, ט). אם כן, למה

נאמר "בשוכבך ובקומך"--אלא בשעה שדרך בני אדם שוכבין, ובשעה שדרך בני אדם עומדין.

אז, אמר רבי טרפון, אני הייתי בא בדרך, והייתי לקרות כדברי בית שמאי, וסיכנתי בעצמי מפני הלסטין. אמרו לו, כדאי היית לחוב בעצמך, שעברת על דברי בית הלל.

אח, [ד] בשחר מברך שתיים לפניו ואחת לאחריה; ובערב מברך שתיים לפניו ושתיים לאחריה, אחת

ארוכה ואחת קצרה. מקום שאמרו להאריך, אינו רשאי לקצר; לקצר, אינו רשאי להאריך. לחתום, אינו רשאי שלא לחתום; ושלא לחתום, אינו רשאי לחתום.

א, ה [ה] מזכירין יציאת מצריים בלילות. אמר רבי אלעזר בן עזריה, הרי אני כבן שבעים שנה, ולא זכיתי שתיאמר יציאת מצריים בלילות, עד שדרשה בן זומא: שנאמר "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצריים, כול ימי חיך" (דברים טז, ג)--"ימי חיך", הימים; "כול ימי חיך", הלילות. וחכמים אומרים, "ימי חיך", העולם הזה; "כול ימי חיך", להביא את ימות המשיח.

אות ו'

מסכת סנהדרין פרק ט'

ט, א ואלו הן הנשרפין--הבא על אישה ובתה, ובת כוהן; ויש בכלל אישה ובתה--בתו, ובת בתו, ובת בנו, בת אשתו, ובת בתה, ובת בנה, חמותו, ואם חמותו, ואם חמיו. אלו הן הנהרגין--רוצח, ואנשי עיר הנידחת. רוצח שהכה את ריעהו, בין באבן בין באגרוף, כבש עליו בתוך המים או בתוך האור, ואינו יכול לעלות משם ומת--חייב; דחפו לתוך המים או לתוך האור, ויכול הוא לעלות משם ומת--פטור. שיסה בו את הכלב, שיסה בו את הנחש--פטור. השיך בו את הנחש--רבי יהודה מחייב, וחכמים פוטריין. המכה את חברו בין באבן בין באגרוף, ואמדוהו למיתה, והקל ממה שהיה, לאחר מכן הכביד ומת--רבי נחמיה פוטר; וחכמים מחייבין, שרגליים לדבר.

ט, ב נתכוון להרוג את הבהמה, והרג את האדם, לנוכרי, והרג בן ישראל, לנפלים, והרג בן קיימה--פטור. נתכוון להכותו על מותניו, ולא היה בה כדי להמית על מותניו, והלכה לה על ליבו, והיה בה כדי להמית על ליבו, ומת, נתכוון להכותו על ליבו, והיה בה כדי להמית על ליבו, והלכה לה על מותניו, ולא היה בה כדי להמית על מותניו, ומת, נתכוון להרוג את הגדול, ולא היה בה כדי להמית את הגדול, והלכה לה על הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן, ומת, נתכוון להכות את הקטן, והיה בה כדי להמית את הקטן, והלכה לה על הגדול, ולא היה בה כדי להמית את הגדול, ומת--פטור.

אבל נתכוון להכותו על מותניו, והיה בה כדי להמית על מותניו, והלכה לה על ליבו, ומת, נתכוון להכות את הגדול, והיה בה כדי להמית את הגדול, והלכה לה על הקטן, ומת--חייב. רבי שמעון אומר, אפילו נתכוון להרוג את זה, והרג את זה--פטור.

ט, ג רוצח שנתערב באחרים, כולם פטורים; רבי יהודה אומר, כונסין אותן לכיפה. כל חייבי מיתות שנתערבו זה בזה, יידונו בקלה: הנסקלין

בנשרפין--רבי שמעון אומר, יידונו בסקילה, שהשריפה חמורה; וחכמים אומריין, יידונו בשריפה, שהסקילה חמורה. אמר להם רבי שמעון, אילו לא הייתה שריפה חמורה, לא נתנה לבת כוהן שזינת. אמרו לו, אילו לא הייתה סקילה חמורה, לא נתנה למגדף ולעובד עבודה זרה. הנהרגין בנחנקין--רבי שמעון אומר, בסיף; וחכמים אומריין, בחנק.

ט, ד מי שנתחייב שתי מיתות בית דין, יידון בחמורה. עבר עבירה שיש בה שתי מיתות, יידון בחמורה; רבי יוסי אומר, יידון בזיקה הראשונה שבאת עליו.

ט, ה מי שלקה ושנה בבית דין--כונסין אותו לכיפה, ומאכילין אותו שעורים עד שכרסו נבקעת. ההורג נפשות שלא בעדים--כונסין אותו לכיפה, ונותנין לו לחם צר ומים לחץ.

ט, ו הגונב את הקסווה, והמקלל בקוסם, והבועל ארמית--קנאין פוגעין בהן. כוהן ששימש בטומאה--אין אחיו הכוהנים מביאין אותו לבית דין, אלא פרחי כהונה מוציאין אותו חוץ לעזרה, ומוציאין את מוחו בגזרין. זר ששימש במקדש--רבי עקיבה אומר, בחנק; וחכמים אומריין, בידי שמיים

אות ש'

מסכת ברכות פרק ז'

ז, א שלושה שאכלו כאחת, חייבין לזמן. אכל דמאי, ומעשר ראשון שניטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שנפדו, והשמש שאכל כזית, והכותי--מזמנין עליו; אבל אכל טבל, ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, והשמש שאכל פחות מכזית, והנוכרי--אין מזמנין עליהם.

ז, ב נשים ועבדים וקטנים, אין מזמנין עליהם. עד כמה מזמנין, עד כזית; רבי יהודה אומר, עד כביצה.

ז, ג כיצד מזמנין: בשלושה, אומר נברך; בשלושה והוא, אומר ברוך הוא. בעשרה, אומר נברך לאלוהינו; בעשרה והוא, אומר ברוך הוא. אחד עשרה, ואחד עשר ריבוא. במאה, אומר נברך לה' אלוהינו; במאה והוא, אומר ברוך הוא. באלף, אומר נברך לה' אלוהינו אלוהי ישראל; באלף והוא, אומר ברוך הוא. בריבוא, אומר נברך לה' אלוהינו אלוהי ישראל אלוהי הצבאות; בריבוא והוא, אומר ברוך הוא. כעניין שהוא מברך--כך עונין

אחריו, ברוך ה' אלוהינו אלוהי ישראל אלוהי הצבאות יושב הכרובים על המזון שאכלנו.

רבי יוסי הגלילי אומר, לפי רוב הקהל הן מברכין, שנאמר "במקהלות, ברכו אלוהים; ה', ממקור ישראל" (תהילים סח, כז). אמר רבי עקיבה, מה מצינו בבית הכנסת, אחד מרובין ואחד מועטין, אומרין ברכו את ה'. רבי ישמעאל אומר, ברכו את ה' המבורך.

ז, ד, שלושה שאכלו כאחד, אינן רשאין ליחלק; וכן ארבעה, וכן חמישה. שישה נחלקין, עד עשרה. ועשרה אין נחלקין, עד שיהו עשרים.

ז, ה, שתי חבורות שהיו אוכלות בבית אחד--בזמן שמקצתן רואין אלו את אלו, הרי אלו מצטרפין לזימון; ואם לאו, אלו מזמנין לעצמן, ואלו מזמנין לעצמן. ואין מברכין על היין, עד שייתן לתוכו מים, דברי רבי אליעזר; וחכמים אומרין, מברכין.

אות ק'

מסכת קינים פרק ב'

ב, א, קן סתומה שפרח ממנה גוזל לאוויר, או שפרח לבין המתות, או שמת אחד מהן--ייקח זוג לשני. פרח לבין הקרבות--פסול, ופוסל אחד כנגדו: שהגוזל הפורח--פסול, ופוסל אחד כנגדו.

ב, ב, כיצד: שתי נשים, לזו שתי קינים ולזו שתי קינים--פרח מזו לזו, פוסל אחד בהליכתו; חזר, פוסל אחד בחזירתו. פרח וחזר, פרח וחזר--לא הפסיד כלום: שאפילו הן מעורבות, אין פחות משתיים.

ב, ג, לזו אחת, ולזו שתיים, ולזו שלוש, ולזו ארבע, ולזו חמש, ולזו שש, ולזו שבע--פרח מן הראשונה לשנייה, לשלישית, לרביעית, לחמישית, לשישית, לשביעית, וחזר--פוסל אחד בהליכתו, ואחד בחזירתו: הראשונה והשנייה, אין להן כלום; השלישית, יש לה אחת; הרביעית, יש לה שתיים; החמישית, יש לה שלוש; השישית, יש לה ארבע; והשביעית, יש לה שש. פרח וחזר--פוסל אחד בהליכתו, ואחד בחזירתו: השלישית והרביעית, אין להן כלום; החמישית, יש לה אחת; והשישית, יש לה שתיים; השביעית, יש לה חמש. פרח וחזר--פוסל אחד בהליכתו, ואחד בחזירתו: החמישית והשישית, אין להן כלום; והשביעית, יש לה ארבע. ויש אומרין, השביעית לא הפסידה כלום. ואם פרח מבין המתות לכולם, הרי כולם ימותו.

ב, ד, קן סתומה, וקן מפורשת--פרח מן הסתומה למפורשת, ייקח זוג לשני; חזר, או שפרח מן המפורשת ראשון--הרי כולם ימותו.

ב, ה, חטאת מכאן, ועולה מכאן, וסתומה באמצע--פרח מן האמצע לצדדין, אחד הילך ואחד הילך--לא הפסיד כלום; אלא יאמר זה שהלך אצל חטאות, חטאת, וזה שהלך אצל עולות, עולה. חזרו לאמצע--האמצעיין ימותו, ואלו יקרבו חטאות, ואלו יקרבו עולות. חזר, או שפרח מן האמצע לצדדין--הרי כולם ימותו.

ב, ו, אין מביאין תורין כנגד בני יונה, ולא בני יונה כנגד תורין. כיצד: האישה שהביאה חטאתה תור, ועולתה בן יונה--תכפול, ותביא עולתה תור. עולתה תור, וחטאתה בן יונה--תכפול, ותביא עולתה בן יונה. בן עזאי אומר, הולכין אחר ראשון. האישה שהביאה חטאתה, ומתה--יביאו היורשין עולתה; עולתה, ומתה--לא יביאו היורשין חטאתה.

אות א'

מסכת ברכות פרק ה'

ה, א, אין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללים, כדי שיכוונו את ליבם למקום. אפילו המלך שואל בשלומן, לא ישיבנו; ואפילו נחש כרוך על עקבו, לא יפסיק.

ה, ב, מזכירין גבורת גשמים בתחיית המתים, ושואלין גשמים בברכת השנים. והבדלה בחונן הדעת. רבי עקיבה אומר, אומרה ברכה רביעית בפני עצמה; רבי אליעזר אומר, בהודיה.

ה, ג, האומר על קן ציפור יגיעו רחמין, ועל טוב ייזכר שמך, מודים מודים--משתקין אותו. העובר לפני התיבה וטעה, יעבור אחר תחתיו; לא יהא סרבן באותה שעה. מניין הוא מתחיל, מתחילת הברכה שטעה זה.

ה, ד, העובר לפני התיבה--לא יענה אחר הכהנים אמן, מפני הטיורף. אם אין שם כוהן אלא הוא, לא יישא את כפיו; ואם הבטחתו היא שהוא נושא את כפיו וחוזר לתפילתו, רשאי.

ה, ה, המתפלל וטעה, סימן רע לו; אם שליח ציבור הוא, סימן רע לשולחיו, ששלוחו של אדם כמותו. אמרו עליו על רבי חנינה בן דוסא, שהיה מתפלל על החולין ואומר, זה חיה וזה מת. אמרו לו, מניין אתה יודע. אמר להם, אם שגרה תפילתו בפי, יודע אני שהוא מקובל; ואם לאו, יודע אני שהוא מטורף.